



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sect. II. Nonnullæ sententiæ circa explicationem Substantiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

tam, clarā, breuem, &c. quæ autem sit melior, non video unde decidi possit. Ad diuersa intentā est melior alterā, ad distinguendum statim Deum à creaturis, illa P. Suarez est melior, & hoc solum probant eius argumenta, nec aliquid amplius. Illud verò quod obiicit de analogiā, supponit falsum principium, quod sapè reieci, ostendens, analogicè Deum conuenire cum creaturā. Ad indagandam verò inter ipsas creaturas propriam differentiam earum, melior est secundā quam Hurtadus magis commendat. Aliud non scio, quod in hac re parui momenti dicam.

SECTIO II.

Nonnulla sententia circa explanationem Substantiæ.

Res hæc è difficilioribus totius philosophiæ ab antiquioribus vix tacta, à recentioribus nondum explanata, non nihil nobis facisset negotii. Prius tamen aduerto, varias esse Substantiæ acceptiones. Primò vsurpari potest pro essentiā cuiusque rei, quo etiam pacto comprehendit Accidentia: hæc tamen est impropriissima Substantiæ acceptio, de quā non est nobis in præsentī sermo. Secundò dicitur Substantia ab eo, quod est stare sub alio, id est, sub Accidentibus: in hoc sensu non conuenit propriè Substantia Deo, quia non substat accidenti, de quo nullus Catholicus dubitat; & in hoc sensu accepit Substantiam Augustinus suprā relatus Tomo. lib. 7. de Trinitate, cap. 5. quando Deum dixit non esse substantiam. Tertio dicitur Substantia à subsistendo, id est quod in se sicut se existit, & non in alio. His positis, tota difficultas est in explicandā ratione propriæ substantiæ, quā ab Accidente distinguitur, & cur forma equi v. g. sit substantia, quantitas verò, albedo, calor, &c. non Substantia, sed Accidens sit.

Primò ergo nonnulli dicunt, substantiam esse illam, quæ est de constitutiuo alicuius, Accidens verò, quod non est de constitutiuo. Sed in hac explanatione vel continetur falsa doctrina, vel petitur principium. Nam si *ad alicuius* sumitur in concreto, omnia accidentia erunt substantia, quia omnia sunt de constitutiuo alicuius, albedo v. g. de constitutiuo albi, calor de constitutiuo calidi, &c. Si verò *ad alicuius* sumatur pro subiecto solo, nulla forma rationalis erit substantia: nam licet sit de constitutiuo hominis, sicut albedo de constitutiuo albi, non tamen est de constitutiuo materiæ, non secus ac albedo, non ergo hinc potest explicari substantiæ conceptus. Vel tandem, si *ad alicuius* accipiatur pro aliquo per se, est petitio principij; nam idem est ac dicere, substantiam esse quæ est de constitutiuo substantiæ, quod verum quidem est, sed nihil declarat. In hanc explanationem videtur coincidere alia, quæ dicit, accidens esse quod potest abesse vel abesse sine subiecti corruptione, substantia verò, quæ non potest abesse nisi cum subiecti corruptione; & hæc videtur esse communis definitio substantiæ, eodem tamen modo reicienda est ac præcedens, quia vel *ad subiecti* sumitur pro concreto, & vt sic omnia accidentia erunt substantiæ, cum nullum possit abesse, nisi destructo concreto, quod consti-

tuit; tam enim deficiente albedine, non manet album, quàm deficiente animo rationali, non manet homo. Si verò *ad subiecti* sumatur pro solo subiecto recipiente, nulla erit forma substantialis, quia nulla est quæ deficiente non maneat eadem essentia subiecti; deficiente enim animo rationali v. g. adhuc manet materia prima & eadem, ac antea, ergo animus rationalis potest abesse sine subiecti corruptione, erit ergo anima accidens iuxta prædictam explanationem.

Dices Corrumperetur materia, nisi loco animæ rationalis succederet alia forma substantialis. Sed contra Primò, quia, licet materia naturaliter possit conseruari sine formā substantiali, sicut animus consistatur sine subiecto, adhuc animus esset substantia; tunc autem eā deficiente, nec aliā succedente formā, non corrumperetur subiectum, ergo definitio substantiæ non consistit in eo, quòd destruat subiectum eā deficiente, & non succedente aliā. Contra Secundò, quia in multorum sententiā, abscedente animā, nulla succedit forma in subiectum loco illius, & tamen non propter eā anima est accidens. Contra Tertio, quia si forma esset de conceptu subiecti, quantum loco illius altera succederet, non possit non corrumpi subiectum præcedens, licet resularet aliud cum aliā formā adueniente. Contra Quarto, quia etiam accidenti potest in hoc sensu definitio substantiæ conuenire, v. g. & durationi; itè & actioni quæ conseruatur: si enim loco vocationis amissa non producat alia, corrumperetur subiectum. imò multò magis pender subiectum ab aliqua vocatione, duratione, & actione, quàm ab aliqua formā substantiali, cum saltem diuinitus possit esse sine illā formā substantiali, non verò sine aliqua accidentali; ergo ob corruptionem subiecti ex defectu formæ, non potest explicari ratio substantiæ aut accidentis. Itè si hinc esset desumendum aliquid, potius esset quantitas dicenda substantia, quàm forma equi, cum hæc numero quantitas non possit destrui naturaliter sine corruptione materiæ in quā recipitur, secus verò hæc forma equi, aut hæc anima rationalis. Tandem, quia in hoc sensu non conuenit definitio materiæ primæ, vel si conuenit, est ridicula: si enim *ad sine subiecti corruptione* intelligatur de subiecto distincto, tunc materia, quia nullum habet subiectum sui, non comprehenditur ibi: si verò intelligatur de seipsā, quæ est subiectum, tunc idem est dicere, non posse perire sine subiecti corruptione, ac, non posse perire sine sui corruptione, quod est prorsus ridiculum; quæ enim res est, quæ possit perire sine sui corruptione?

Secunda ergo explicatio sit, proprium substantiæ conceptum esse subsistere accidentibus, id est recipere in se accidentia. Sed contra Primò, quia in hac definitione non comprehenditur Deus, qui tamen propriè est substantia. Contra Secundò, quia aliqua accidentia recipiunt in se alia, & substant illis, vt in communi sententiā quantitas substat accidentibus communibus, & in certissima sententiā substat verò omnia accidentia vel durationi, vel vocationi.

Dices, substantiam debere omnibus subsistere. Sed contra, quia anima & omnis forma substantialis non subsistat accidentibus omnibus, scilicet his quæ in materiā recipiuntur. Adde, fieri circum-

lum in hac explicatione; eo enim ipso, quod explicat per ordinem ad accidens, iam supponit cognitam essentiam accidentis, in qua est præsens tota difficultas, & fit vitiosus circulus: dicitur enim, substantia est quæ substat accidentibus, accidentia quæ sunt in substantiâ, vel quæ sunt supra substantiam, quo modo nullibi figitur pes, sed res manet tam dubia ac antea. Ratio à priori est, quia inter duo membra adequatè diuidentia vnâ rationem superiorem, difficultas, quæ est in explicandâ vnâ, est etiam in alterâ: cognitâ enim quacumque ex illis, altera statim cognoscitur, saltem per negationem alterius. Cum ergo in præsentia tota difficultas sit de conceptu substantiæ, eadem est de conceptu accidentis, non habet ergo vnum per aliud explicari.

Tertia ergo sit, accidens esse id, quod inhæret, substantia verò quæ caret tali inhærentia. Sed contra Primò, quia vel hac inhærentia solum sumitur pro dependentiâ à subiecto materiali, in hoc autem sensu forma equi v. g. vnio illius cum materiâ, item substantia illius non poterunt esse substantiales, cum pendeant à subiecto materiali, quod idem est de alijs formis materialibus, imò & de modalibus omnibus, v. g. substantijs, si hæc modi sint, de quo alibi; ergo inhærentia seu dependentia à subiecto habet se per accidens ad rationem substantiæ vel accidentis; in alio verò sensu non potest dari inhærentia, nisi petatur principium, ergo per inhærentiam non explicatur conceptus substantiæ. Secundò, quia in quocumque sensu accipias inhærentiam, rogo, Vnde infero, formam equi illâ carere, sperari verò in quantitate? Dicitur, Quia quantitas est accidens. Contra, ergo dicitur, quantitatem esse accidens, quia habet inhærentiam, & habere inhærentiam quia est accidens, in quo manifestum committitur circulum. Tandem, quia non explicas, quid sit inhærentia, de quo est præsens tota difficultas.

Quartò alij explicant substantiæ conceptum in eo, quod constituat vnum per se; accidentis verò in eo, quod non constituat vnum per se, sed potius inhæreat: ad hoc autem requirunt, vt partes substantiales sint incompletæ, alioquin non poterunt vnum perficere per se, accidentia verò, quantitatem v. g. dicunt esse completa radicaliter, & solum illis deesse inhærentiam: ex quo inferunt, non posse constituitur vnum per se cum subiecto, & consequenter non esse substantiam. Sed hic modus dicendi videtur improbabilius præcedentibus, quis enim vnquam dixit, albedinem seorsim esse magis completam, quàm formam equi? Vel si sit magis completa, rogo te, explices hoc maius complementum, & caue ne petas principium, reddendo pro ratione huius complementi quòd sit accidens, aut quòd petat inhærentiam, id enim est quod inquirimus, cur scilicet sit accidens, cur petat inhærentiam, cur sit completa radicaliter. Contra hos agendum est, sicut in Physicâ dixi contra negantes vnionem & modos; accipiendi enim sunt simul omnes termini & phrasæ, quibus explicant conceptum substantiæ, ne ex vnâ ad aliam perpetuò saltent, & interrogandi, quid per illas omnes simul dicant, & cur illa omnia potius albedini quàm materiæ primæ conueniant. Dicitur fortè, Id habet à suâ naturâ. Sed contra, si maiorem explicationem non quæris, potuisses facilius & breuius dicere, quantitatem naturâ suâ habere esse

accidens, & non substantiam, nec opus erat recurrere ad hoc maius complementum & alios terminos. Contra deinde, ratione à priori, quia ex albedine & subiecto non resultat vnum per accidens, sicut exercitus vel Respublica dicitur vnum per accidens, sed absolutè vnum per se, eò quod vera, realis & rigorosa vnio intercedat inter subiectum & albedinem, ergo per vnum per se non differt substantia ab accidenti.

Respondebis, vnum per se in præsentia non sumi, prout opponitur præcisè vni per accidens, sed prout dicit vnum per se substantiale oppositum concreto accidentali. Contra, ergo dicitur, eam esse substantiam, quæ constituit vnum per se non accidentale, quod est manifesta petitio principij.

Quintò alij dicunt, eam esse substantiam quæ fundat substantiam, accidens verò quod fundat inhærentiam. Hæc explicatio etiam relabitur in præcedentes, ideoque facile rejicitur Primò, quia substantia & inhærentia non possunt explicari nisi per substantiam & accidens, ergo substantia & accidens non debent explicari per substantiam & inhærentiam. Contra Secundò, quia rogo, cur quantitas non fundet substantiam, sed inhærentiam, forma verò equi fundet substantiam, non inhærentiam, quod nullatenus ab his explicatur, etsi aliunde ea differentia assignetur, inde defumenda est ratio substantiæ vel accidentis, quin recurratur ad inhærentiam vel substantiâ, quæ sunt passiones substantiæ vel accidentis, & non cognitæ à nobis in se, sed, quæ, vt dixi, supponunt cognitionem substantiæ & accidentis.

SECTIO III.

Alterâ sententiâ reiectâ.

SEXTÒ alij substantiam dicunt esse, quæ est de 14
primò constitutiuo rei. Eam autem dicunt rem, quæ absolutè & vulgò res dicitur, homo v. g. leo, equus, &c. & quæ dicitur manere eadem, licet alia mutantur, si quis v. g. emat equum frigidum, qui postea agitatione incalcescat, non dicitur postea diuersam rem habere ac antea, nec dicitur emisse calidum vel frigidum, sed equum vel canem: ergo equus, canis, homo sunt quæ absolutè dicuntur res; album autem calidum vel frigidum non dicuntur absolutè res, sed modi affectionis que rei. Quia ergo materia, forma equi, & vnio sunt de conceptu equi, qui dicitur absolutè res, albedo autem non est de conceptu equi, sed de conceptu albi, ideo albedo non dicitur substantia, sic verò forma equi, materia & earum vnio Confirmatur: interroganti, Quid est hoc? non respondetur, Album vel nigrum, vel frigidum, sed, Homo, leo, equus; ergo id quod constituit rem, & quo respondetur quæstioni in quid, est substantia, quod 15
verò respondetur quæstioni in quale, erit accidens, album vel nigrum, &c. Et in huius confirmationem potest etiam adduci mysterium Eucharistiæ: interroganti enim, Quid est hoc? ostendendo species Sacramentales, respondetur, Corpus Christi, non verò dicitur, Albedo aut calor; ergo, quia substantia est id de quâ inquiritur per *in quid est hoc*. Hoc explicatione videntur sibi reduxisse quæstionem ad prima principia.

Sed adhuc puto difficultatem non enodatam, Primò, sicut enim mutato calore, frigore, albedi-

Cccc ne,